

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.дин.Иваничка Петрова Георгиева
за гл.асистент д-р Джени Маринов Маджаров,
единствен участник в конкурса за доцент по етнология
към Историческия факултет на СУ"Климент Охридски"

Професионално направление: 3.1.Социология, антропология и
науки за културата

Научна специалност: етнология (Европейска етнология)

Конкурсът за „доцент“ е обявен в ДВ бр.64 от 05.08.2014 г. за нуждите на катедра Етнология при Историческия факултет на СУ"Св.Климент Охридски"

Кратки биографични данни

Гл.асистент д-р Джени Маджаров, преподавател в катедра Етнология при Историческия факултет на Софийския университет е единствен участник в обявения конкурс за доцент по етнография.

Джени Маджаров е завършил английската езикова гимназия в Русе през 1974 г.,а висше образование през 1982 г. в Университета „Лоранд Йотвьош“ в Будапеща, Унгария с магистърска степен по специалностите унгарски език и литература и Етнография.

През 1990 г. защитава дисертация по етнография за научната степен „доктор“ в университета „Лоранд Йотвьош“ на тема „Сходство и различия в структурата на традиционната българска и унгарска аграрна култура.По примера на зърнопроизводството“.

От 1995 г. д-р Джени Маджаров е назначен за главен асистент в катедра Етнология в Историческия факултет на Софийския университет като преди това там е бил хоноруван асистент. До постъпването си в Софийския университет той има преподавателски опит като хоноруван преподавател в катедра Етнография в университета „Лоран Йотвьош“ в Будапеща и във Великотърновския университет „Св.св Кирил и Методий“. В периода от 1999 г. до днес е бил хоноруван преподавател и гост-

преподавател в Новия български университет, Пловдивския университет „П.Хилендарски“, в Университета в гр.Сегед и в университета „Лоранд Йотвьош“ в Унгария” .

Д-р Джени Маджаров има богат професионален опит в областта на музеологията. След завършването на висшето си образование е бил уредник, главен уредник и началник отдел Етнография в Историческия музей в Разград (1982-1984) и научен сътрудник II ст. в същия музей (1992-1995). Той участва в създаването на временни музейни експозиции в Унгария, организира експериментална жива музейна експозиция на тема „Култура на пиенето“ в Музея на Софийския университет (2000), автор е на постоянната музейна експозиция „В света на представите и вярванията“ – Исторически музей в Разград (1999). През 2010 г. в резултат на участието си в етнографска експедиция откри своята фотоизложбата „Египет- красота и величие“ в галерия „Алма Матер“ в Софийския университет .

Д-р Джени Маджаров участва в рядколегии на престижни академични издания у нас и в Унгария, член на Издателския съвет на Историческия факултет на СУ, инициатор, съставител и редактор на поредицата *Ethnologia Academica* (1999,2002).

Той активно участва в дейността на преподавателската общност в ИФ на Софийския университет, в работата на българските етнографи и в изявите на студентите, а също в експертни съвети, в журирането на фолклорни прегледи и др.

Учебно-педагогическа дейност

Д-р Джени Маджаров беше назначен с идеята, заложена при създаването на специалност етнология, че е необходимо да се преподава европейска етнология и в перспектива да се изградят специалисти по отделни страни. От приложената справка става ясно, че той води упражнения и лекционни курсове в бакалавърски и магистърски програми по европейска и българска етнология. Той е водил упражнения по Българска етнография, История и теория на етнологията, Българска народна култура, Европейска етнология. Титуляр е на лекционни курсове в бакалавърската степен на специалност етнология - Увод в европейската етнология, Стопански модели в етнологията, Аграрната култура по

българските земи, Икономическа антропология, Несловесното общуване в европейските култури. В магистърската програма неговите лекции са посветени на Стопанските системи в етнологията, Жест и пространство, Празници, хранене и етикет, Етикет и традиция.

Лекционните курсове на д-р Джени Маджаров са посветени на нови направления в преподаването у нас - европейска етнология, икономическа антропология, културата на жеста, етикет и традиция. Част от преподавателската му работа включва и запознаването на студентите с българската народна култура като ръководител на теренните практики.

Д.Маджаров участва в разработката на 10 научно-изследователски проекти. Автор е на два сценарии за филми – „Тъкане на сватбени дарове” и „Живот в западната пустиня на Египет”.

Научна дейност

Научните интереси на гл.асист. Джени Маджаров са съсредоточени в следните области:

1. Жестово поведение на човека и обредни жестове
2. Сравнителни изследвания на европейските култури
3. Изследвания на унгарската култура
4. Стопанска антропология
5. Етнографско музеезнание

Обособяването на тези изследователски полета е твърде условно, защото в статиите д-р Д.Маджаров използва извори не само с български, но и с европейски материали. Неговите научни интереси са включени и в изготвянето на лекционни курсове за културата на жеста, за несловесното общуване в европейските култури, в курсовете по стопанска антропология, стопански модели в етнология, които са поднесени на широка сравнителна основа.

Тук бих искала да отбележа и новите интересни идеи, които Д.Маджаров прилага в изготвянето на етнографските експозиции, дълбоко подценявани у нас като научни изследвания. Всяка експозиция е продукт на задълбочено проучване и визуализиране на предлаганата проблематика, за да стане достъпна и да информира посетителите. Д-р

Джени Маджаров, както се вижда от справката, е участвал в изработването на много експозиционни планове, но тук бих отделила като новаторски у нас постоянната музейна експозиция „В света на представите и вярванията” (Етнографски комплекс „Капанци”, Исторически музей-Разград, 1999), оценена високо от българските специалисти и „Култура на пиенето” като експериментална жива музейна експозиция със студенти етнологи (Музей на Софийския университет, 2000) .

В конкурса за доцент д-р Маджаров се представя с една монография „Функция и семантика на обредния жест в унгарската култура” „София, 1914, ИК „Гутенберг”, 360 с. и още 21 студии и статии, някои публикувани на чужди езици. С доклади и съобщения взема активно участие в научни форуми у нас и чужбина.

Публикациите са посветени на малко изследвани явления от народната култура и от историята на българите и унгарците, самостоятелно или в сравнителен план. Голяма част от направените паралели са разгледани през призмата на функцията на семантиката на жеста. В изследванията се поставят и теоретични въпроси относно такива понятия като обреден жест, знак, семантика и функция. Авторът предлага и свой подход при проучването на жеста. Това, което е особено важно, е че жестът се разглежда в исторически и етнографски контекст.

Публикациите на д-р Д. Маджаров, една част от които са на чужди езици са посветени на теоретични въпроси, свързани с жеста. Той си поставя за цел да обоснове нов подход при сравняването на функцията и семантиката на два или повече жеста еднакви по форма, с което да се направи характеристика и анализ на всяко човешко движение, натоварено със значение. Прилагането на този подход има за цел да бъде установена всяка актуална функция и семантика на изследвания жест при всяка негова конкретна употреба.

На основата на различието между обикновеното човешко движение на тялото и жеста, д-р Маджаров въвежда такива понятия като историческа функция и историческа семантика на жеста. Това му позволява да проследи превръщането на обредния жест в знак за етническа принадлежност и пряката връзка, която се установява между обредния жест и светогледната система.

Специален интерес представляват и статии, посветени на ритуализирани жестове в българската и унгарска култура като целуването и хващането на бас. Семантиката на обредните жестове се проследяват в традицията и съвременността с оглед на полово-възрастовия и социален

статус на техните носители в обществото, като понякога при изчезването на жестовете, протича процес, при който те придобиват словесен израз и се превръщат във фразеологизъм.

Джени Маджаров посвещава студии, в които се проследяват събитията около обявяването на Петър Делян за „цар на българите” -XI в. и на вожда Арпад -IX в. за дюла (съкняз) на унгарците. Това са сравнителни изследвания, посветени на въвеждането във властта чрез издигане нагоре тялото на бъдещия владетел. Подробното проследяване на жестовете показва каква е била тяхната роля при оформянето на тези обществено значими ритуали и значението им при избор на владетел.

Една статия е свързана с историята на българската етнография, въз основа на кореспонденцията между големия български учен Христо Вакарелски и неговите унгарски колеги.

В конкурса за „доцент” д-р Джени Маджаров се явява с монографията „Функция и семантика на обредния жест в унгарската култура”. С.,360 с. Това е първото значително изследване в българската етнология на обредния жест, при това за културата на друг народ. Трудът се състои от Увод, Заключение и седем глави. Глава първа е посветена на историографията на проблема и на изясняването на понятийния апарат като знак, функция, семантика, обред, ритуал и др.

Глава втора е кратко въведение в историята на унгарския народ, което е необходимо за по-доброто разбиране на унгарската народна култура.

Глава трета е посветена на ритуала издигане върху щит при избора на князе за владетели в унгарската история.

В четвърта глава се разглежда ритуалното издигане при избиране на главен жупан и майски крал като се очертават и промените, които са настъпили в обичая.

Глава пета изяснява произхода и същността на празника Петдесетница, а глава шеста проследява приемствеността и развитието на обичаите с петдесетнишкия крал.

В глава седма се разглежда обредния жест при избора на петдесетнишка кралица и специално място е отделено на ролята на църквата за промени в състава на обичая и измеренията на жеста.

Монографичното изследване е посветено на развитието и

промените на семантиката и функцията на обредните действия в един дял от унгарската култура от IX в. до днес – държавни церемонии и традиционни обичайно-обредни практики.

Монографията представлява едно ново научно изследване у нас, в чиято основа е проучването и анализирането на жеста в обредните действия като използва богат етнографски и исторически материал и прилага адекватна методика.

Изворовите сведения са осмислени през призмата на съвременната интерпретация на обреда/ритуала и на ритуалния жест. По своя характер изследването е интердисциплинарно. Чрез приложения подход към историческия и етнографски материал авторът предлага нов тип научно изследване, в чиято основа е анализирането на обредните жестове.

В монографията авторът има за цел да погледне на историческите сведения от позициите на етнологията.

В центъра на вниманието е проследяването и анализирането на обредния жест по издигане нагоре на човешкото тяло от IX в. до днес като част от държавни ритуали при въвеждане във властта на крале, при избор на държавни администратори, при хусарите в армията, за да достигне при народните обичаи Избор на петдесетнишки крал и Избор на петдесетнишка кралица. Един от интересните моменти в книгата е проследяването на механизма на приемственост при преминаване от ритуала по избор на владетел към избора на персонажа майски крал.

Изследването на обичаите, празниците и обредите е построено въз основа на характеристиките, според автора, са присъщи на всеки ритуализиран жест. Те образуват система от измерения, която включва 5 елемента – физическа форма на жеста, обкръжение, връзка между адресант и адресат, функция и семантика.

Кои са най-важните приноси в научните проучвания на д-р Джени Маджаров.

1. Монографията е принос в изследването на обредния жест, с което заема едно празно място в българската наука.
2. Това е първото цялостно интердисциплинарно изследване у нас на обредния жест в една култура, различна от българската, каквато е унгарската.

3.Изследването на жеста е направено в исторически и етнографски контекст.

4.Изследванията на жеста като част от културата са от значение за по-пълното изясняване на същността на обредната система и светоглед.

5.Чрез сравнителното изследване на обедните жестове в различни култури се показва тяхната етническа специфика и ролята им като етнически белег във всекидневното и обредно поведение.

Научно-приложното значение в дейността на д-р Д.Маджаров може да се търси в две направления – неговата книга запознава специалисти, студенти и всички интересувачи се с унгарската култура, а музейните експозиции, изложби и филми имат голямо значение за популяризирането на етнографията.

Заключение

Гл.асист.Джени Маджаров представя документи и материали за конкурса, които отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на РБ, Правилника за прилагането му и правилника на СУ"Св.Климент Охридски". Той е дългогодишен преподавател в Софийския университет, а в конкурса участва с отпечатана монография и научни трудове, публикувани в български и чужди научни издания, много от тях изнесени на български и международни научни форуми.

Научната и преподавателска квалификация ми дават основание да препоръчам на Научното жури да избере гл.асистент Джени Маринов Маджаров за академичната длъжност „доцент” в Софийския университет „Св.Климент Охридски” по професионалното направление 3.1.Антропология, социология и науки за културата, специалност етнология (европейска етнология).

10.11.2014 г.

Рецензент:

